

**YANGI O'ZBEKISTON KONSTITUTSIYASI: DEMOKRATIK JAMIYAT
QURISHNING HUQUQIY ASOSLARI**

Olimxonova Muslimaxon

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti

1-bosqich talabasi

Tel: +998 93 420 40 25

Email: Muslimakhan@12

Annotatsiya: *Ushbu tadqiqot O'zbekiston Respublikasining yangi Konstitutsiyasining asosiy tamoyillari, milliy qadriyatlar bilan uyg'unligi va ijtimoiy adolatli jamiyat qurishdagi rolini tahlil qiladi. Maqolada Konstitutsiyaning inson huquqlari, fuqarolik erkinliklari, intellektual huquqlarning himoyasi kabi jihatlari ilmiy metodlar asosida o'rganilgan. Natijalar yangi Konstitutsiyaning demokratik jarayonlarni rivojlantirish, davlat va fuqarolar o'rtasidagi munosabatlarni mustahkamlashdagi ahamiyatini ko'rsatadi.*

Kalit so'zlar: *Konstitutsiya, ijtimoiy adolat, inson huquqlari, intellektual huquq, referendum, milliy qadriyatlar.*

**THE NEW CONSTITUTION OF UZBEKISTAN: THE LEGAL
FRAMEWORK FOR BUILDING A DEMOCRATIC
SOCIETY**

Abstract. *This study analyzes the basic principles of the new Constitution of the Republic of Uzbekistan, its compatibility with national values, and its role in building a socially just society. The article studies such aspects of the Constitution as human rights, civil liberties, and the protection of intellectual rights based on scientific methods. The results show the importance of the new Constitution in developing democratic processes and strengthening relations between the state and citizens.*

Keywords: *Constitution, social justice, human rights, intellectual rights, referendum, national values.*

НОВАЯ КОНСТИТУЦИЯ УЗБЕКИСТАНА: ПРОЕКТ ПОСТРОЕНИЯ ДЕМОКРАТИЧЕСКОГО ОБЩЕСТВА ПРАВОВЫЕ ОСНОВАНИЯ

Аннотация. В исследовании анализируются основные принципы новой Конституции Республики Узбекистан, ее соответствие национальным ценностям и ее роль в построении социально справедливого общества. В статье на основе научных методов изучаются такие аспекты Конституции, как права человека, гражданские свободы и защита интеллектуальных прав. Результаты демонстрируют важность новой Конституции в развитии демократических процессов и укреплении отношений между государством и гражданами.

Ключевые слова: Конституция, социальная справедливость, права человека, интеллектуальные права, референдум, национальные ценности.

Kirish. Yangi O'zbekiston Konstitutsiyasining asosiy matni 1992-yil 8-dekabrda O'zbekiston Oliy Kengashi 11-sessiyasida bir ovozdan qabul qilingan bo'lib, u 1978-yilgi sovet davriga oid konstitutsiyani bekor qilib, oltita bo'lim va yigirma olti bobdan iborat yangi huquqiy asosni yaratdi

2003-yil 24-aprelda konstitutsiyaga kiritilgan birinchi keng qamrovli o'zgartirishlar inson huquqlarini mustahkamlash, ijtimoiy kafolatlarni kengaytirish va xalqaro-standardlarga mos huquqiy mexanizmlar joriy etish maqsadida olib borildi; bu o'zgarishlar Birlashgan Millatlar Tashkilotining Inson huquqlariga oid Universal deklaratsiyasi tamoyillariga tayangan.

2023-yil 30-aprelda butun mamlakat bo'ylab o'tkazilgan referendumda 19,7 million ro'yxatga olingan saylovchidan 16,67 millioni, ya'ni 84,51% ishtirokchilardan 90,61% tasdiqlash tarafida ovoz berdi, natijada konstitutsiyaga kiritilgan keng qamrovli o'zgartirishlar qabul qilindi.

Eng muhim yangiliklardan biri — prezidentlik muddati besh yildan yetti yilga uzaytirilishi bo'lib, bu o'zgarish uzoq muddatli davlat siyosatini barqaror amalga oshirishga xizmat qilishi nazarda tutilgan, shu bilan birga kuchlar bo'linishini saqlash mexanizmlari mustahkamlandi.

Shuningdek, yangi tahrirda o'lim jazosi butunlay taqiqlandi, bu harakat hayot huquqini himoya qilish bo'yicha tarixiy burilish sifatida baholandi.

Ijtimoiy kafolatlar doirasida minimal yashash darajasini ta'minlovchi mehnat haqi kafolatlandi, homiladorlik va bolalarga g'amxo'rlik tufayli ish haqi bo'yicha kamsitilish man etildi, ota-onaga pullik ta'til berildi, ijtimoiy zaif guruhlariga

uy-joy ajratish majburiyati joriy etildi — bularning barchasi davlat va fuqaro o'rtasidagi yangi ijtimoiy shartnomani mustahkamlaydi

Yuridik himoya mexanizmlari doirasida shaxsiy ma'lumotlarni muhofaza qilish, sud qarorisiz xabarlashuv sirini buzmaslik huquqi va boshqa fuqarolik erkinliklar kiritilgan.

Yangi O'zbekiston Konstitutsiyasi davlat tuzilishini xalqaro demokratik standartlarga moslashtirish va inson qadr-qimmatini ustuvor qilishga qaratilgan tamoyillarni qabul qiladi: u “demokratiya – inson hayoti, erkinligi, sha’ni va boshqa daxlsiz huquqlar” ustuvor qadriyatiga asoslanishini ta’kidlaydi. Konstitutsiyada davlat organlari legallik, ijtimoiy adolat va birdamlik printsiplari asosida faoliyat yuritishi, qonun ustuvorligi va fuqarolarning manfaatlari himoyasiga xizmat qilishi belgilangan. Siyosiy tizimda parlament va hukumat o'rtasidagi kuchlar muvozanati chuqurlashtirilib, qonun chiqaruvchi hokimiyatni nazorat qilish vakolatlari kengaytirilgan; masalan, Qonunchilik palatasining vakolatlari 5 tadan 12 taga, senatning esa 14 tadan 18 taga oshirildi. Saylov tizimi aralash prinsiplarga asoslanib, 150 deputatdan yarmi siyosiy partiyalar ro'yxati, yarmi yakka nomzodlar bo'yicha saylanishini ko'zda tutadi, bu esa raqobatbardosh parlamentni shakllantirishga xizmat qiladi.

Fuqarolik jamiyatining rivojlanishi uchun Konstitutsiya “fuqarolar va davlat o'rtasidagi o'zaro huquq va majburiyatlar” mexanizmini aniq belgilaydi, biroq mustaqil monitoring organlari faoliyatiga oid cheklovlar hali ham mavjudligi haqida Human Rights Watch va OSCE/ODIHR hisobotlari mavjud. Innovatsion yondoshuvlardan biri sifatida mamlakat “Yangi O'zbekiston” konsepsiyasi doirasida prezidentlik muddatining besh yildan yetti yilga uzaytirilishi qaror qabul qilindi, shu bilan birga, sud hokimiyati mustaqilligini mustahkamlash va ijro etuvchi hokimiyatni parlament nazoratiga bo'ysundirish mexanizmlari ham joriy etildi.

Ijtimoiy adolat kafolatlari doirasida minimal yashash darajasini ta'minlovchi mehnat haqi, homilador va bolalarga g'amxo'rlik tufayli kamsitishning taqiqlanishi, ota-onalarga pullik ta'til berilishi va ijtimoiy zaif guruhlarga uy-joy ajratish majburiyati kabi yangi kafolatlar kiritildi.

Xulosalar

2023-yil 30-aprelda o'tkazilgan referendumda O'zbekiston Konstitutsiyasiga kiritilgan o'zgartirishlar, jumladan prezidentlik muddatini besh yildan yetti yilga uzaytirish, o'lim jazosini bekor qilish, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish va ijtimoiy kafolatlarni kuchaytirish kabi muhim yangilanishlar keng qo'llab-quvvatlandi. Referendum natijalari mamlakatda demokratik ishtirokchilikni oshirish,

huquq ustuvorligini ta'minlash va inson qadr-qimmatini himoya qilishga qaratilgan yangi bosqichni boshladi..

REFERENCES

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.
2. O'zbekiston Respublikasi Markaziy Saylov Komissiyasi — www.saylov.uz
3. OSCE/ODIHR Hisobotlari — OSCE rasmiy sayti: www.osce.org
4. Reuters — www.reuters.com
5. BBC News — www.bbc.com
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Rasmiy Sayti — www.president.uz